

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

V.

Ἀγαπημένη μου,

Ἐνας ἄνθρωπος καμμιὰ πενηνταριά χρόνων, καλοντυμένος μὲ χονδρὰ ὀλοκαίνουργα ὑποδήματα ἐτραβοῦσε ἀπὸ τὸ χαλινάρι ἓνα γαϊδουράκι, πολὺ περιποιημένο κι' αὐτὸ, καλοθρεμμένο, μὲ καθαρὸ σαμάρι, μὲ χαλινάρι στολισμένο ἀπὸ φούντες ποικιλόχρωμες. Κι' ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ γαϊδουράκι σοῦκαναν τὴν ἐντύπωσι, ἐορτάσιμης μέρας, κι' ἀκόμη σοῦ ἐνθυσίμизαν τὴν ἐξοχή κι' ἀθέλητα σοῦ φερίναν τὴν ὄρεξι ν' ἀναιδῆς στὸ γαϊδουράκι καὶ νὰ πᾶς στὰ χωράφια νὰ ἰδῆς τὰ στάχυα καὶ τῆς παπαροῦνης.

... Στάσου ὅμως... Ἐπάνω στὸ σαμάρι ἐκαθόταν ἓνα παιδί, ἓνα ἔκτρωμα ἀπὸ κεῖνα ποῦ συχνὰ μᾶς παρουσιάζει ἡ Φύσις, γιὰ νὰ μᾶς δείξη, φαίνεται, πῶς κι' αὐτὴ—σὰν κι' ἐμᾶς—ἔχει κάποτε τῆς ἀφρημάδες της. Λοιπὸν τὸ παιδί αὐτὸ ἐκαθόταν, ὅπως σοῦπα, στὸ σαμάρι καὶ κύτταζε μὲ τὰ μεγάλα του μάτια τῆς μυῖγες. Ποῦ πετοῦσαν γύρω στὸ κατάρμαυρο τόσο ἀπὸ τὸν ἥλιο, ὅσο κι' ἀπὸ τὴν ἀπλυσιὰ μοῦτρο του. Μοῦτρο μικρὸ σὰν μικροῦ παιδιοῦ μὲ κᾶτι πελώρια δόντια κάτασπρα ποῦ φαίνονταν πάντα, γιὰ τὸ παιδί γελοῦσε αἰωνίως μ' ἓνα ἄσχημο γέλιο, ποῦ διέστελλε σὰν μορφασμὸς ὀδύνης τὰ λεπτά του χεῖλη. Καὶ γελοῦσε τὸ παιδί, κι' ὅλο γελοῦσε προσπαθώντας νὰ βάλῃ στὸ στόμα του ἓνα κομμάτι ψωμί ποῦ τοῦχε δώσει ὁ πατέρας του, μὲ κᾶτι ἀδύνατα παραλυτικὰ χέρια, μεγάλα, ποῦ τᾶσπριζαν στὶς ἄκρες τῶν δαχτύλων τὰ νύχια σὰν νᾶχε στάξει ἀπάνω τους ἄσπρο κερὶ κι' εἶχε πῆξει.

Κι' αὐτὸς ὁ πατέρας του, φρεσκοξυρισμένος, ἱκανὸς ἄνθρωπος γιὰ κάθε βαρεὶά δουλειά, ἐτραβοῦσε ξέγνοιαστος, μουρμουρίζοντας ἓνα σκοπὸ, τὸ χαλινάρι τοῦ ὠραίου γαϊδουριοῦ, σὰν νὰ μὴ καθότανε κανένας ἐπάνω.

Μόνο σὰν περνοῦσε μπρὸς ἀπὸ τὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν παραιτοῦσε τὸ τραγοῦδι καὶ ζητιάνευε μὲ φωνὴ δυνατὴ ποῦδγαίνει ἀπὸ στήθια γερά—«Ἐνα κομμάτι ψωμί γιὰ τὸ μισερὸ»—

Ὅλη μου ἡ ζωὴ—ἀγαπημένη μου—μαζεῦθηκε στὰ μάτια μου καὶ ἔβλεπα τὸ τρισάθλιο ἐκεῖνο ὃν ποῦ γελοῦσε κι' ὅλο γελοῦσε προσπαθώντας νὰ βάλῃ στὸ στόμα του τὸ ξερὸ κομμάτι τοῦ ψωμιοῦ—Δὲν ξέρω, μὰ θαρρῶ, πῶς τέτοιες ἐλβερινότητες σὰν λάχει καὶ μᾶς πικρυσιαστοῦν ἔτσι ὥμές, μᾶς ἀφίνουν πάντοτε κάποιον κατακάθισμα εἰρωνείας στὴν ψυχὴ—εἰρωνείας ποῦ μεγαλώνει σιγά-σιγά κι' ἀνεδίδει καὶ μᾶς κυριεύει ὅλους, καὶ τότε εἶνε ποῦ πέρνομε τὸν χαρακτήρα ἐκεῖνον τὸν ψυχρὸ καὶ φιλοσοφικὸ, ποῦ τίποτε τῆς ζωῆς δὲν τὸν ξαφνίζει—καὶ τίποτε δὲν τὸν συγκινεῖ.

Μποροῦσες σὺ νὰ φαντασθῆς μεγαλύτερο καλὸ σὲ οἰκογένεια ὅλο παιδιὰ, μ' ἓνα πατέρα συχνὰ χω-

ρὶς δουλειά, μὲ μιὰ μάννα ἀρρωστημένη κι' ἀδύνατη ἀπὸ τὸ ἔκτρωμα αὐτὸ ποῦρθε ἔτσι ξαφνικὰ ἀνάμεσα των—καὶ τοὺς ἔφερε τὸ ψωμί καὶ τὴν ξκούρασι.—Ὅπως κατάλαβα, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς κέρδιζε πολλὰ ἀπὸ τὴν ἐπιχείρησιν—ἄφησε ποῦταν ἴπως εἶπα ἀρκετὰ καλοντυμένος—κανένα σπίτι δὲν τὸν ἐδέχθη χωρὶς νὰ τοῦ δώσῃ κάτι τι.

Κάθε ἄλλος δὲν θὰ μπορῇ βέβαια νὰ φαντασθῇ ἀπανθρωπότερο πατέρα—Νᾶχει κανεὶς ἓνα τέτοιο δυστυχισμένο ὄν, κι' ἀντὶ νὰ τὸ κρατῇ σπίτι του καὶ νὰ συλλογίζεται αἰωνίως τὴν κατάστασι του, νὰ τὸ γυρίζῃ στοὺς δρόμους, ἐκμεταλλευόμενος ἴσια—ἴσια τὴν ἐλβερινότητά του, αὐτὸ ὅποιος ἔχει καὶ στοιχειώδη ἀνθρωπισμὸ μέσα του—δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ τὸ αἰσθανθῇ καὶ ν' ἀγανακτήσῃ!—Ἐγὼ ὄχι, ἀγαπημένη μου—εἶνε πολὺ ὑψηλὲς θεωρίες αὐτές, πολὺ μικρυὰ, χιλιάδες μίλια ἀπὸ τὴν πραγματικότητα—καὶ μόνον νὰ θλέπω τὴν ἄφθονη ἐλεημοσύνη ποῦ τοῦκαναν καὶ τὰ ζεστά ρούχα τοῦ πατέρα του, ἴστοχαζόμουν πῶς κι' οἱ ἐπίλοιποι στὸ σπίτι ἔτσι οἰκονομημένοι θᾶσαν δίχως ἄλλο καὶ ἡμουν, νὰ σοῦ πῶ, πολὺ εὐχαριστημένη. Ἀγαπημένη μου, ὅλα εἶνε σχετικὰ σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, σὲ κάθε πρᾶξι μπορεῖς νὰ δώσης ὅ,τι χαρακτήρα θές, πότε εὐγενικὸ, πότε πρόστυχο—καὶ τίποτε δὲν εἶνε ἀπολύτως καλὸ—ὅπως καὶ τίποτε δὲν εἶνε ἀπολύτως κακὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους—καθένας μας ἔχει ξεχωριστὸ τὸν κύκλον τῶν ἀντιλήψεών του, καὶ ἔτσι καθένας μας κρίνει ὅσα βλέπει σύμφωνα μὲ τῆς ιδέες του μονάχα—Κάθου γύρευε.

Σὲ παρακαλῶ. Γι' αὐτὸ κάνει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; ποῖον βλάπτει; Ἐχει ἓνα σωρὸ παιδιὰ ὀλόγυμνα καὶ πεινασμένα—καὶ μιὰ γυναῖκα πειότερο πεθαμένη παρὰ ζωντανή. Ὅλες ἡ φτωχὲς χωρικές, ποῦ κάνουν παιδιὰ, εἶνε ἔτσι—μὴν ἀκοῦς ἐσὺ ἀπὸ εὐρωστιὰς κι' ἀπὸ ὑγίης καὶ βουνίσσιους ἀέρες—ἡ γυναῖκα πάντα εἶνε εὐαίσθητος ὀργανισμὸς—ὅποια κι' ἂν εἶνε, ὅπου κι' ἂν ζῇ. Λοιπὸν κάνει ἡ δὲν κάνει πολὺ καλὰ νὰ τριγυρνᾷ τὸ παιδί του στῆς πόρτες καὶ νὰ ζητιανεύῃ; Ἐμένα μοῦ φαίνεται εἶνε τέλειος καὶ ὑγιὲς νοῦς ὁ ἰδικὸς του, ἀφοῦ δὲν τὸν κυβέρνησαν περιττὰς εὐαισθησίες καὶ ἀνώφελοι ἀπελπισμοί. Αὐτὰ εἶνε καλὰ καὶ ἅγια, μὰ σ' αὐτοὺς ποῦ τοὺς ταιριάζουν, σ' αὐτοὺς ποῦ μποροῦν νὰ τὰ ἐφαρμόσουν. Ἐτσι ἀπὸ τὰ μάτια μου ἐξηλείφθη ἡ εἰκόνα τοῦ παιδιοῦ ὃ' ὡς διόλου, καὶ μένει μόνον ἡ εἰκόνα τοῦ φρεσκοξυρισμένου ἀνθρώπου καὶ τοῦ καλοθρεμένου γαϊδουριοῦ—

Σὲ φιλῶ
Lalo

Υ. Γ. Ἐέρεις;—Ἐρώτησα καὶ μοῦπαν πῶς τὸ παιδί αὐτὸ δὲν εἶνε δικό του, ἀλλὰ μιᾶς ἄλλης γυναῖκας χήρας—καὶ ἐπειδὴ αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ γυρίξῃ, διότι ἔχει μικρὰ παιδιὰ, ποῦ δὲν εἶνε δυνατόν ν' ἀφίγη μαναχὰ, τοῦ τὸ νοικιάζει.—

L.